

ترکیه در آرزوی تجدید سالهای طلائی تجارت با ایران است

برای مصاحبه با رایزن اقتصادی ترکیه در ایسراون زنگ ساختمان شماره ۳۱۴ خیابان فردوسی را به صدا درمی آورم. برخورد مناسبی (حداقل با خبرنگار) نسبی شود، خودم را و کیفم را بازرسی می کنند.

ساختمان قدیمی و بزرگ سفارت خانه حکایت از شناسنامه ای ۴۰-۵۰ ساله دارد. رایزن اقتصادی در یک استقبال نیمه دیپلماسی - نیمه بازرگانی می گوید:

- سؤاها همانهایی است که قبلاً فرستاده بودید؟
- بله و شاید در خلال آن سؤاهاى جدیدی هم مطرح شود.

گزارش: روابط اقتصادی ترکیه با ایران فراز و نشیبهای زیادی داشته است در حال حاضر نکات مثبت و منفی در روابط فی مابین را چگونه می بینید؟

- این روابط به دو دوره تقسیم می شود. قبل از انقلاب و بعد از انقلاب ایران. اگر روابط تجاری ایران و ترکیه از ۱۹۵۰ تا ۱۹۷۹ میلادی را بررسی کنیم درمی یابیم این مناسبات در سطح مطلوبی قرار نداشت. واردات ترکیه از ایران سالانه ۱۰۰ میلیون دلار و واردات ایران از ترکیه ۳۰ الی ۲۰ میلیون دلار در سال بود.

اما بعد از انقلاب روابط تجاری با افزایش زیادی رویرو شد. بخصوص سالهای ۱۹۸۳ و ۱۹۸۵ که سالهای طلائی بودند. در آن سالها صادرات ترکیه به ایران به یک میلیارد دلار (۳۰ تا ۴۰ برابر) رسید و واردات ترکیه از ایران (که ۸۰ تا ۹۰ درصد مربوط به نفت خام بوده است) نیز به حدود ۱ میلیارد دلار بالغ شد. ایران در تجارت خارجی ترکیه جایگاه اول را کسب کرد و آلمان به مقام دوم تنزل یافت. اما از سال ۱۹۸۵ به بعد این افزایش متوقف شد و حتی سیر نزولی پیدا کرد و حجم مبادلات یک میلیارد دلاری به ارقام ۴۰۰ - ۵۰۰ میلیون دلار برای هر طرف رسید.

گزارش: خرید از ایران بیشتر شامل چه کالاهائی است؟

- نفت، پوست، مس، روی و اقلام مشابه. البته ۸۵ الی ۹۰ درصد صادرات ایران به ترکیه منحصر به نفت است.

گزارش: آیا محصولات کشاورزی بخصوص میوه و تره بار جایگاهی در اقلام صادراتی ایران به ترکیه نداشته است؟
- محصولات و تولیدات کشاورزی عمدتاً در مبادلات مرزی به ترکیه صادر می شود و رقمی بین ۱۲ الی ۱۵ میلیون دلار در سال را شامل می شود.

گزارش: چه کالاهایی از ترکیه به ایران صادر می شود؟
- آهن آلات، انواع روغنهای خوراکی، شکر، مواد اولیه، منسوجات، انواع و اقسام مصنوعات شیشه ای، شیشه جام، لوازم یدکی، کاغذ و محصولات جانبی.

زمینه های افزایش همکاری

گزارش: به چه دلیلی واردات ایران از ترکیه به رقم یک میلیارد رسید؟
- جنگ موجب شده بود اکثر کالاهای مورد نیاز ایران از ترکیه وارد شود ولی امروز هم می توانیم مبادلات دو کشور را به حداقل یک میلیارد دلار برای هر کشور برسانیم، نیروی کار ارزان در دو کشور، فرهنگ و مشترکات تاریخی و زیربنای صنایع دو کشور در مجموع می تواند امکان این افزایش را فراهم کند. بخصوص ما می توانیم توأم بازار خوبی در آسیای میانه داشته باشیم.

گزارش: فعالیت مشترک ایران و ترکیه برای به دست آوردن بازار کشورهای آسیای میانه در چه مواردی می تواند مفید باشد؟

- کشورهای آسیای میانه ذخایر گاز فراوان دارند، مواد خام فراوان دارند، تولیدات کشاورزی خوب دارند. می توانیم تکنولوژی به آنجا صادر کرده و به جای آن کالا وارد کنیم و مازاد آن را به کشورهای ثالث بفروشیم، به عنوان نمونه ترکیه در زمینه مخابرات و ارتباطات، اطلاعات ذخیره شده خوبی دارد و ایران از توان اجرایی شایسته ای برخوردار است. در زمینه گاز نیز ایران مذاکرات مثبتی با ترکمنستان داشته است، پنبه ترکمنستان هم کالای مرغوبی است، کشورهای آسیای میانه به مواد غذایی و محصولات کشاورزی ایران و ترکیه نیاز دارند.

گزارش: «ا کسو» اکنون شرایط

اقتصادی جدیدی را بر منطقه حاکم کرده است. عده ای از اقتصاددانان معتقدند این سازمان طی ده - بیست سال آینده یک بازار وسیع و پرسود را تشکیل خواهد داد. از نظر شما ایران و ترکیه در این سازمان همکاری هستند یا رقیب؟

- البته اگو در ۱۹۹۱ در از میر ترکیه شروع به کار کرد اما ایران و ترکیه در اگو همکاری هستند نه رقیب و فعالیتهائی که تاکنون انجام شده کلاً برای محکم کردن زیربنای اگو بوده است.

توجه کنید که اعضا اگو ۳۰۰ میلیون مسلمان را در منطقه شامل می شود. هر کشوری در اگو امتیازها و توانایی های خاصی دارد که با جمع کردن آن ها نیروی اقتصادی فعالی در اگو متمرکز می گردد. ایجاد بانک اگو و خطوط هوایی اگو، از میان برداشتن تعرفه های ترجیحی در کشورهای عضو اگو و... کشورهای عضو «اگو» را قوی تر می کند.

گزارش: از صدور نفت ایران به ترکیه گفتید، آیا ترکیه نفت خریداری شده از ایران را (در سالهای ۸۳ - ۸۵ میلادی) به کشور ثالثی می فروخت؟
- نمی دانم ولی ممکن است.

گزارش: تشکیل اروپای واحد چه تأثیری بر اقتصاد ترکیه می گذارد؟ به عنوان مثال شما قادر هستید از امتیازات خاصی در مورد این بازار استفاده کنید؟
- از سال ۱۹۶۳ و پس از برداشته شدن حصار اقتصاد دولتی در ترکیه، کشور ما درخواست عضویت در بازار مشترک را کرد اما تا ۲۲ سال بعد ترکیه رسماً به عنوان عضو پذیرفته نشد.

امروز ۶۵ درصد حجم صادرات و واردات ترکیه مربوط به مبادلات ما با کشورهای اروپایی است. ما در سال ۱۹۹۵ که کلیه عوارض و تعرفه های گمرکی بین ترکیه و اروپا حذف می شود منتظر هستیم تا همچون سایر کشورهای اروپایی از امتیازات اروپای متحد بهره بگیریم.

لیبرالیسم اقتصادی و بحران اقتصادی

گزارش: با این همه آیا سیاست دروازه های باز و لیبرالیسم اقتصادی برای ترکیه مفید بوده است یا این که بحران اقتصادی جاری شما را به سمت باورهای

جدیدی کشانده است؟

- از زمان بنیانگذاری ترکیه نوین تا سال ۱۹۵۰ اقتصاد ترکیه دولتی بود. از آن به بعد برای رسیدن به اقتصاد آزاد فکر شد اما از سال ۱۹۶۰ با طراحی برنامه های ۵ ساله، بخش خصوصی برای فعالیت بیشتر مورد تشویق قرار گرفت و دخالت دولت در اقتصاد کمتر شد. براساس سیاست فعلی ترکیه، سرمایه گذارهای زیربنایی افزایش یافته است و از سوی دیگر کالای ارزان از هر کشوری خریداری می شود.

حتی بهره پول و ارزش پول در ترکیه تابع قیمت گذاری بازار آزاد است و قیمت را عرضه و تقاضا تعیین می کند. ما از لیبرالیسم در ترکیه زیان ندیده ایم با این سیاست گذاری هر کس می تواند در ترکیه به صورت آزاد و به هر مقدار کالا وارد کند، هر کالایی می تواند وارد شود و حتی خارجیان به راحتی می توانند در بورس استانبول که به صورت بورس بین المللی درآمد سرمایه گذاری و کار کنند.

گزارش: پس ریشه های بحران اقتصادی کنونی ترکیه که حتی موجب اعلام ورشکستگی چند بانک شده در چیست؟ این بحران چه مدت ادامه خواهد یافت؟ و ترکیه چه راههایی را برای مقابله با آن در اولویت قرار داده است؟

- ببینید... پس از گذشتن از یک دهه از فرمان مرحوم اوزال، دولت کوچک شده است اما نه به دلخواه، در خصوصی سازی هم بخش دولتی چندان موفق نبوده زیرا پرسنل این بخش زیاد بوده است به همین دلیل الان کسر بودجه داریم و برای جبران آن باید مالیات بگیریم و علت دیگر کسر بودجه هم به خاطر استقراض است. اما این بحران خطرناک نیست. اخیراً نخست وزیر ترکیه بسا افزایش مالیات و مهلت برای خصوصی سازی و کاهش مخارج دولتی می خواهد کسری بودجه را جبران کند. اینها راههایی است که دولت برای مقابله با بحران اقتصادی در نظر گرفته است.

در زمینه قرضهای خارجی گرچه به دلیل افزایش بهره در داخل (۷۰ الی ۸۰ درصد) قروض ترکیه به بانکهای خارجی زیاد شده اما با قبول کردن مسؤولیت قروض بانکها از طرف دولت جای هیچ گونه نگرانی برای بانکها وجود ندارد.